

3 paraules clau:

Metodologies, participació, màster

1. Context experiència docent:

Aquest text vol presentar l'experiència de la docència online del curs 2020-21. Durant el curs he aplicat la mateixa manera de funcionar en les tres assignatures optatives que impartia (tant de grau com de màster), perquè eren pocs alumnes (màxim 25).

En aquest text em centraré en concret en l'assignatura "Institucions polítiques i rendiment democràtic" del Màster en anàlisi política i assessoria institucional (que depèn de la secció de ciència política). Hi havia 15 estudiants matriculats, i l'assignatura s'imparteix al segon semestre, un cop per setmana, i dura una hora i mitja. Estem parlant doncs d'alumnes de màster i d'un grup petit.

2. Objectiu: fer participar els alumnes

Els primers mesos de la pandèmia ens van obligar, de manera sobtada, a canviar la manera de fer classe. L'experiència de la primavera de 2020 va posar en evidència que l'alumnat necessitava classes no només interactives sinó variades. Aquesta constatació ja era manifesta en la docència presencial, però en la virtual esdevé gairebé imperativa per poder captar l'atenció de l'alumnat.

En el moment de preparar el curs 2021-21 em vaig posar com a objectiu fer un curs que combinés metodologies i dinàmiques variades. La meua manera d'afrontar aquest repte va ser mitjançant la participació activa de l'alumnat a classe. Per tal d'aconseguir-ho calia que tant els alumnes com jo mateixa treballéssim abans de les classes, i així aprofitàvem l'espai virtual per treballar conjuntament.

A l'aula virtual combinava una petita part meua expositiva amb una part de treball en petits grups (diverses sales) i en grup gran. Gairebé cada setmana tenien una tasca a fer que havien de penjar al campus abans de la classe. Jo abans de la classe l'havia de llegir i els feia un retorn a l'aula. És a dir, tant ells com jo teníem deures abans de la classe.

El campus virtual no el vaig organitzar per temes sinó per setmanes. Hi havia setmanes en què havien de llegir lectures però no entregar cap tasca. Es tractava de trobar l'equilibri entre realitzar una feina prèvia (motivada per tenir classes més dinàmiques) i la no saturació de tasques. Totes les activitats tenien un fil conductor dins el marc de l'avaluació continuada.

3. Activitats realitzades:

Durant el curs vaig anar proposant a l'alumnat diferents tasques, que s'avaluaven dins l'avaluació continuada (50%). La prova de síntesi (50% de la nota total) era un treball final que es nodria dels coneixements i lectures fetes durant tot el curs, i que requeria una recerca de dades i d'informació sobre un municipi.

Vaig intentar que les activitats de l'avaluació continuada fossin diferents. Les explico a continuació.

3.1 Treball de textos

Els alumnes havien de llegir 3 textos acadèmics disponibles al campus. Es tractava de textos generalistes amb conceptes que per als alumnes de ciència política no resultaven totalment nous, però que eren necessaris per començar, especialment per aquells alumnes amb una altra formació anterior. La tasca, a entregar abans de la classe, consistia a exposar, en un text de màxim 2 pàgines, les idees comunes i disparells dels textos. No havia de ser resum, sinó una comparació dels conceptes dels textos feta de manera individual, cadascú amb la seva mirada.

A la classe posàvem en comú les idees que sortien i llavors jo aprofitava per parlar dels conceptes a nivell teòric. També responia els dubtes de les lectures. D'aquesta manera, el curs començava amb una base comuna.

3.2 Elaboració de preguntes

Els alumnes havien de llegir tres textos acadèmics disponibles al campus. La tasca, a entregar abans de la classe, consistia a pensar i escriure un mínim de 5 preguntes que els suscitaven les lectures. Abans de la classe, vaig agrupar totes les preguntes en un document i vaig eliminar les que eren duplicades.

A l'aula virtual, en petits grups havien d'agafar la llista de preguntes, ordenar-les per temes i consensuar quines eren les 3 preguntes més rellevants, i intentar respondre-les (uns 30-40 minuts). A continuació, amb tot l'alumnat a la sala principal, una persona de cada grup explicava per què havien triat aquelles preguntes, i entre tots les responíem. Era el moment en què aprofitava per introduir conceptes, aclarir-los, etc. En definitiva, abordar les grans qüestions sobre la matèria.

3.3 Grups d'experts

Aquesta activitat requereix força preparació. L'objectiu era reflexionar sobre com es poden mesurar mitjançant indicadors conceptes la transparència, la democràcia, les llibertats polítiques i la llibertat d'expressió. L'alumnat havia de triar un d'aquests 4 temes: quan un ja tenia 4 persones, el grup quedava tancat. Per cada tema hi havia disponible al campus un informe d'un organisme internacional. L'havien de llegir i contestar 5 preguntes que els feia. En un màxim de 3000 paraules, ho havien de penjar al campus abans de la classe.

Un cop a classe, agrupava els alumnes per experts (un expert de cada tema) i havien de contrastar els indicadors de l'informe que havien llegit (uns 40-45 minuts). Després al grup gran s'exposaven aquestes comparacions i reflexions. Al final de l'activitat, cada alumne (expert d'un tema) havia hagut d'entendre com es construïen els diversos indicadors i quins eren els seus avantatges i inconvenients.

3.4 Aula invertida

L'alumnat havia de llegir primer unes lectures sobre transparència i disposava d'una classe magistral d'explicació (en aquest cas, amb un ponent convidat). Per la setmana següent, l'alumnat havia de buscar informació sobre la transparència d'un municipi (amb una pauta que jo havia dissenyat) i penjar aquesta informació al campus virtual

abans de la classe. Amb el material que els alumnes van buscar, vaig preparar la classe. A l'aula, vaig lligar la part teòrica amb la part empírica que ells havien buscat, fent un buidatge i anàlisi de la informació.

3.5 Fòrums de debat

A totes les assignatures creo un fòrum obert a tothom per penjar-hi notícies, conferències, publicacions relacionades amb l'assignatura, etc. Funciona més o menys bé segons el curs. Normalment sempre hi ha alguns alumnes que pengen notícies de temes que estem parlant a classe. Jo sempre afegeixo contingut, ja que vull que vegin la relació entre les qüestions que estem estudiant i el món actual.

A més a més, en aquest curs, per la particularitat virtual, vaig obrir un fòrum específic per a un tema (*smart cities*). L'activitat que els demanava era que llegissin dues lectures i que responguessin a una pregunta (en aquest cas ¿Quins creieu que són les potencialitats i límits de les *smart cities*? Argumenteu-ho). Els alumnes van contestar durant la setmana que hi ha entre classe i classe al fòrum. Abans de la classe, vaig recollir i llegir les seves aportacions i a l'aula virtual vam tractar els temes que havien sorgit.

3.6 Ús de les enquestes

Aquest curs vaig utilitzar les enquestes per primer cop i em va semblar una eina interessant. Les feia servir en dos moments diferents, amb objectius diferents.

Un primer ús és al principi de la classe: els feia preguntes (algunes de sí/no, la majoria d'opció múltiple), amb l'objectiu de comprovar si havien entès el que havíem tractat la setmana anterior. Això m'anava molt bé per veure si calia repassar algun tema que jo ja donava per entès.

Un segon ús és durant la classe, mentre estem treballant continguts. Els feia parar un moment i contestar alguna pregunta del que estàvem fent. Així podia veure si estaven seguint la classe. Això ho utilitzava en dies que veia que els alumnes participaven menys, els dies en què feia preguntes a l'aire i ningú contestava. Gràcies a l'enquesta podia veure si realment hi "eren". En ser un grup petit, els resultats són immediats i és més fàcil redreçar la situació si es veu que no estan seguint el contingut de la classe.

3.7 Presentacions orals

En les assignatures optatives i de pocs alumnes acostumo a fer-los fer presentacions orals al final de curs, on presenten el guió del que serà el seu treball final (la prova de síntesi). En aquest cas, la virtualitat no ha suposat un gran canvi. Penso que, per als alumnes més tímids o amb més dificultats d'expressió oral, aquest format els és més favorable, perquè és menys "aterridor" que presentar a l'aula física, on cal moure tot el cos, fer contacte visual amb les persones, etc.

3.8 Persones expertes convidades

En aquest tipus d'assignatures, que són especialitzades, intento convidar alguna persona experta a fer una classe. Normalment, persones que treballen a una administració o entitat, fora de l'àmbit acadèmic. En aquest cas, van ser dues: una per tractar temes de transparència i una altra per explicar la planificació estratègica.

Amb la docència virtual, aquesta invitació ha resultat més fàcil, ja que la persona no ha hagut desplaçar-se a la facultat i ha estalviat temps. El desenvolupament de l'activitat no s'ha vist afectada negativament pel format virtual.

4. Balanç:

La valoració general d'haver fet aquestes activitats és positiva. Després de comprovar que en el format virtual és molt fàcil desconnectar de la classe, el meu objectiu va ser aconseguir que l'alumet hi fos i hi participés. Això ho vaig aconseguir ja que pràcticament tots els alumnes es van connectar a les classes i van entregar les activitats. Només un parell es va despenjar a l'inici, però vaig parlar amb ells i al final van recuperar el temps perdut. En aquest sentit, és obvi que amb 15 estudiants és més fàcil que no en grups grans.

Tanmateix, em vaig haver de posar ferma en l'ús obligat de la càmera. Sistemàticament hi havia alumnes que no l'encenien mai, i resultava una mica violent fer-los encendre la càmera. Al final, hi havia els alumnes que sempre la tenien encesa i que veies (en l'ús del programa BBC Collaborate només se'n veien 4), i d'altres que només l'encenien quan havien de parlar. Però el fet de fer tantes activitats a l'aula virtual els obligava a parlar en algun moment o altre. També cal dir que, com passa a l'aula física, sempre hi ha 3 o 4 alumnes que participen molt, i d'altres que costa moltíssim que diguin res. Almenys obligant-los a entregar la feina abans la classe saps que estan seguint el curs. En aquest sentit, fer tantes activitats és un bon indicador de seguiment dels continguts del curs.

Com a punt fort principal, crec que fer aquesta sèrie d'activitats d'avaluació continuada, amb un fil conductor i lligades a un treball final (prova de síntesi), en el context de la docència online ha permès tenir un bon feedback del desenvolupament del curs. També ha afavorit classes més dinàmiques (tot i que, com sempre, la participació varia en funció del grup, no sempre funciona igual).

Com a punt dèbil, aquesta metodologia obliga, tant al professorat com a l'alumnat, a fer molta més feina de preparació prèvia a les classes. El fet d'haver d'anar entregant tasques i tancar-les a la classe és positiu perquè motiva els alumnes i els força a estar al dia, però és cert que implica més dedicació, i això no sempre és ben rebut. De fet, a l'enquesta de valoració de l'assignatura l'alumnat ha valorat molt positivament tots els ítems (per sobre de la mitjana de les assignatures del màster), però ha valorat negativament el volum de feina. A mi també m'ha suposat molta més feina, no només en la preparació sinó també en l'avaluació: hi havia poc espai de temps entre classe i classe per fer el retorn de les activitats. A més a més, vaig haver d'aprendre també a utilitzar totes les eines de la plataforma de docència virtual (la distribució de grups en sales, fer les enquestes, etc.). Així que potser aquest seria l'únic inconvenient d'aquesta metodologia: demana més esforç de treball per part de tothom.

En relació als resultats acadèmics, tot l'alumnat va aprovar l'assignatura. Com és habitual, amb una distribució variable entre les notes finals (en aquest cas, alguns excel·lents, molts notables, alguns aprovats). En definitiva, crec que la manera d'afrontar la docència virtual amb aquest plantejament ha estat satisfactori i de fet em plantejo aplicar-lo amb algunes variacions a la docència presencial. El volum de feina que m'ha implicat ha quedat compensat per fer classes més dinàmiques i on l'alumnat

participava, i sobretot amb classes diferents i variades. Crec que aconseguir això en el context virtual és tot un èxit.